

SA Narva Muuseumi hinnang 2022. aastaks seatud olulisemate eesmärkide saavutamise kohta

2022. aastaks tegi SA Narva Muuseum plaane lootusega meelitada ligi suuri välituristide voogusid, kes saaksid COVID-kriisi järel tutvuda 2020. aastal Narva linnuses avatud konvendihoonel ekspositsiooniga.

Paraku Venemaa sõjaline agressioon Ukrainas tõi olulisi muudatusi nii muuseumi plaanidesse, projektidesse kui igapäevaellu. Aastaid sõltus Narva muuseumi külastatavus ja vastavalt ka suur osa omatulust otseselt Vene ja transiidituristidest. Eesti ja Narva lähedus agressorriigile peletas Euroopa partnerid ning paljud välituristide rühmakülastuse broneeringud tühistati.

Muuseum katkestas kõik kontaktid ja igasuguse koostöö Venemaa partneritega, mis muutis omakorda oluliselt ka Euroopa Liidu rahastatavat Läänehoovi renoveerimisprogrammi („Unikaalse Narva - Ivangorodi piiriülese kindluste ansambli kui ühtse kultuuri- ja turismiobjekti arendamine II etapp”). Programm jätkas tegevuste elluviimist ainult Eestis, mis oli muuseumi jaoks positiivne. Seeläbi sai SA Narva Muuseum Eesti EL välispiiri koostööprogrammist täiendava finantseeringu summas 518 115,48 €. *Eesmärk projekt ellu äratada sai täidetud.*

2022. aasta varakevadel hakkas muuseum otsima uusi võimalusi ja teisi turismi edendamiseks:

- osaleti koos IVEK-iga aasta jooksul Soome turu edendamises, investeerides sellesse suunda koos partneritega;
- otsustati investeerida Põhjahoovis asuvasse minihotelli, luues seeläbi uue unikaalse teenuse;
- hakati koostöös partneritega välja töötama uusi vorme suurte kultuuriürituste läbiviimiseks (Eesti pagulasabi toel sai ellu SUBRIK-klubi projekt, saunakultuuripäevad, teist aastat korraldati koostöös OÜ Wildstream ja linna toel Põhjaõue ja lossipargi territooriumil Jõuluküla).

Muuseumi külastatavust ja aktiivset osalemist 2022. aasta suurüritustel mõjutasid suurel määral Läänehoovi territooriumil toimuvad suuremahulised ehitustööd, mis piiravad külastajate liikumist ja ligipääsu linnuse Konvendihoonesse. Samuti ei saanud muuseum Läänehoovi välja rentida traditsiooniliselt suvehooajal linnuse territooriumil toimuvate ürituste ja festivalide jaoks.

Muuseumi teenused muudeti paindlikumaks ja kohandati vastavalt tellija/korraldaja soovidele, mis võimaldas üritusi edukalt läbi viia Põhjaõues. Seeläbi leidsime ka uusi võimalusi ja uuendasime teenuste nimekirja.

Vaatamata raskele aastale oli 2022. aasta omatulu 683 851 €, mis moodustas 92% eelarve plaanist ja 54% kogutulust. Asutajate ootuste järgi oli 2022. aastaks sihttase omatulu osakaalu kogutulust (v.a investeringutoetused) 40%, nii et *püstitatud omatulu eesmärki võib lugeda edukalt saavutatuks.*

Sõda Ukrainas ja arutelud selle üle ning nõukogude okupatsiooni aegsete mälestusmärkide demonteerimine, andis põhjuse üle vaadata ka muuseumi näituste kava. Lähiajal tuleb pidada oluliseks ja fookuseerida tähelepanu sõdadevahelise Eesti (1918–1940) piirilinna ajaloole ja Eesti identiteedile. Eesmärk oli välja töötada uus muuseuminäituste formaat, mida saaks paigutada avalikku ruumi (tänavad, väljakud, platsid, pargid jmt). Seoses sellega on muutunud ka Pika Hermann'i püsiekspositsiooni kontseptsioon, mis pidi olema pühendatud Narva linnale

ja ajaloole. *Johtuvalt jäi täitmata eesmärk taotleda 2022. aasta muuseumikiirendi toetus uuele püsiekspositsioonile Pika Hermannini tornis ning otsustati jätta see 2023. aastaks.*

Võib öelda, et 2022. aastal hakkas muuseum otsima uusi suundi pärandi teadvustamiseks avalikus ruumis. Kõik need protsessid ei saanud jätta mõjutamata muuseumi lähiaastate tegevusplaani ja arengukava. Seetõttu koostasid muuseumitöötajad 2022. aasta detsembriks uue arengukava aastateks 2023–2027 ja sõnastasid ümber muuseumi missiooni:

Narva Muuseum (NM) on sotsiaalse ja kultuuriosaluse keskkond, mis säilitab ja jagab elamusi minevikust, julgustab innovaatilisi algatusi ja inspireerib muutusi. Muuseum on õppiv ja arenev organisatsioon, kelle meeskond on motiveeritud, jagab ühtseid väärtusi ja on eeskujuks ühiskonnale.

Muuseumi juhtlause: „Oleme Narva kui piirilinna pärandi mõtestajad“.

Oluline on märkida, et arengukava ja tegevusplaani koostamisel tugines sihtasutus riiklikele ja kohaliku omavalitsuse strateegiadokumentidele, rahvusvahelisele muuseumietika koodeksile, sihtasutuse asutajate ootustele ning nende esitatud SA Narva Muuseumi tegevuse hindamiseks mõeldud mõõdikutele ja indikaatoritele (vastav dokument oli koostatud 2022. aastal).

Tarbimise vähendamine ja kokkuhoid. Muuseumi kulusid (elekter, küte) 2022. aastal mõjutas energiakriis ja inflatsioon. Seetõttu pidime üle pika aja kriitiliselt üle vaatama mitmed valdkonnad. Nende seas muuseumi lahtiolekuajad (7-päevane lahtioleku aeg asendus madalhooaja 5-päevase lahtiolekuajaga), kõik tehnosüsteemid (olid ümberseadistatud jätkusuutlikumale režiimile). See võimaldas oluliselt vähendada energiatarbimist, seeläbi ka kulutusi ja saavutada energiasäästuga seotud eesmärgid.

2022. aastal tegi muuseum esimesed uued sammud jätkusuutlikuma tegevuse ja Rohelise muuseumi suunas.

Kogude arendamise osas on 2022. aasta prioriteetsetest ülesannetest *kõik eesmärgid saavutatud:*

- 2022. aastal loodi sihtasutuse peavarahoidja koht;
- SA-1 õnnestus veenda Narva Linnavolikogu lõpule viia juba kümme aastat kestnud kadunud, hävinud ja varastatud esemete maha kandmise protsess, mis kokkuvõttes parendas Narva Muuseumi kogude kvaliteeti. Kogust arvati välja 93 kadunud, hävinud ja varastatud museaali perioodist 1970–2013;
- säilitamistingimuste parendamiseks soetati Kunstigalerii hoidla ja näituseruumide jaoks õhuniisutid;
- kogumistöö raames võeti vastu Narva Linnaapteegile kuulunud eseme. Muuseumile anti üle ka mõned Raekoja platsi ja Sepa tn leiud. Esemed on puhastatud ja ootavad muuseumikogusse vastuvõtmist;
- jätkus Narva Muuseumis hoiul oleva kultuuripärandi veebis kättesaadavaks tegemine: museaalide kirjeldamine MuIS-s, avalikus veebis kuvatavat infot täiendamine, täpsustamine ja vigade parandamine, museaalide digimine.
- Hetkeseisuga on Narva Muuseumis 83 782 museaali, millest 62,6 % on digiteeritud (TIF ja JPG) ja 74,15 % on kirjeldatud. TIF formaadis on digiteeritud 14 801 museaali, mis moodustab ligikaudu 17,7 % museaalide üldarvust.

Muuseumis toimus aasta jooksul 31 ajalugu ja kunsti populariseerivat loengut, kus esinesid nii muuseumi töötajad kui ka Tartu Ülikooli professorid ja teadurid.

2022. aastal korraldas muuseum kümme näitust. Neist kuus Kunstigaleriis, kaks Narva linnuses ja kaks linnaruumis.

Projektid. SA Narva Muuseum peab oluliseks suunaks projektirahastuse otsimist nendeks tegevusteks, mis on seotud kultuuripärandi vahendamise ja populariseerimisega.

2022. aastal andis muuseum aru 21 teostatud projekti kohta perioodil 2020–2022 kogusummas 172 525,00 eur (KulKa, Muinsuskaitseamet, Kultuuriministeerium, Eesti Raamatukoguhoidjate Ühing, MTÜ Eesti Pagulasabi, Narva LV Kultuuriosakond) ning esitas 22 taotlust (nendest rahuldati 16, eraldatud summa on € 46 665,00 + 46 800,00 (taotletud 2022.a., raha eraldatud 2023. a.)

Haldustegevus. Kõik muuseumi 2022. aasta olulisemad ehitus- ja renoveerimistööd teostati tänu riigi poolt saadud toetusele. Sealhulgas Kultuuriministeeriumi rahastatud erakorralised remonditööd. Esmakordselt üle aastate tellis ja teostas SA Narva Muuseum ekspertiisi 1970.–1980. aastatel ehitatud puitkonstruktsioonidele.

Ekspertiis tuvastas tungiva vajaduse välja vahetada mitmed külastajatele ja muuseumitöötajatele ohtlikud puitkonstruktsioonid. Tänu ministeeriumi toetusele said need, muuseumis turvaliseks viibimiseks vajalikud tööd (kõigepealt ekspertiis ja seejärel remont), teostatud. 2022. aastal alanud ohtlike puitkonstruktsioonide väljavahetamine jätkub 2023. aastal.

Samal ajal lükati 2023. aastasse mitmed ehitustööd, mis plaani järgi pidid olema teostatud 2022. aastal (elektrikilbi kapitaalremont; kanalisatsioonisüsteemi remont). *Viivituse põhjustas asjaolu, et vastavad kommunikatsioonid tuli ühendada Läänehoovi rekonstrueerimise raames samas piirkonnas tehtavate kaevetöödega.*

Turundus ja avalikud üritused. Vaatamata keerulisele aastale õnnestus muuseumis koos linnaga läbi viia palju avalikke üritusi, sealhulgas traditsioonilisi pidulikke tseremooniaid ning koos partneritega rida rahvusvahelisi klassikalise muusika kontserte. Turundusosakond jätkas kõrgetasemelise reklaamsisu loomist ja graafilist disaini, mis võimaldas isegi seda teenust müüa ja reklaamisisu arendamisega raha teenida. 2022. aastal oli uuendatud muuseumi suveniiripoe kontseptsiooni, mis *võimaldas saavutada eesmärki suurendada kordades suveniiride müüki ja suurel määral laiendada kaubavalikut.*

2022. aastal oli ellu viidud uus väljasõidu programmide süsteem, mille raames korraldatakse tellija asukohas (koolid ja lasteaiad) Narvas ja Narva väljaspool Eesti rahvakalendri päevadega ja kommetega seotud haridusprogramme. See võimaldas saavutada eesmärki muuta muuseum mobiilseks eesti kultuuri traditsioone tutvustavaks hariduskeskuseks.

Olulisemad käesolevaks aastaks (lähiaastateks) eesmärgid:

- Läänehoovi rekonstrueerimisprojekti tähtaegne valmimine;
- kogude täielik üleandmine sihtasutusele ja küsimuse lahendamine paralleelselt tegutseva Narva linnamuuseumi ja SA Narva Muuseumiga;
- uue püsiekspositsiooni arendamine Pika Hermani tornis;
- ohtlike elektrijuhtmete vahetamine Kunstigaleriis;
- Kunstigalerii kontseptsiooni muutmine ja tegevuse kohandamine naabrusse rajatavale hariduslinnakule, sellesse avatud fondi loomine;
- Eesti piirilinna pärandi aktiivne uurimine ja populariseerimine kutsutud ekspertide kaasamisel.

Maria Smorževskihh-Smirnova

SA Narva Muuseumi juhatuse liige